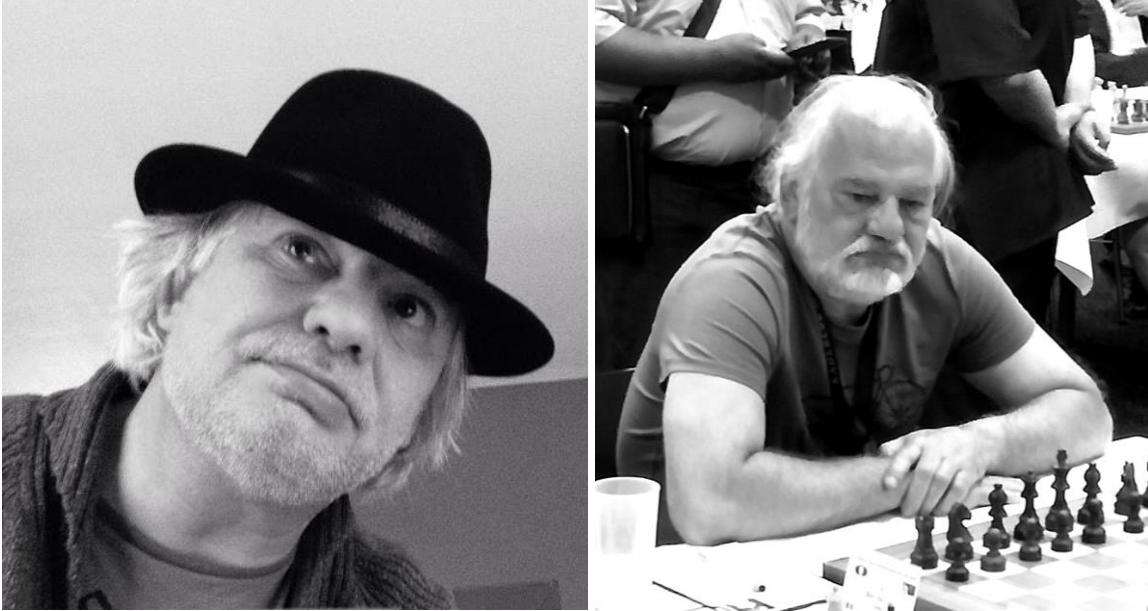

1. Ben “Delcatto” De Cat

(1 maart 1962, Antwerpen – 21 april 2020, Roeselare)

Ben De Cat is overleden net na rockjournalist én schaakfan Bert Van de Kamp (+ 9 april 2020). Ben zou het passend gevonden hebben. Hoe goed kende ik Ben? Oppervlakkig at best. Ik denk dat ik hem misschien een tiental keer ontmoet heb, en dus allerminst goed geplaatst ben om hem te herdenken. Maar bij deze toch een poging.

Op zijn Linked-In pagina zag ik dat hij “University of Life” had ingevuld als hoger onderwijs – typisch Ben. In het echte leven begon hij na zijn middelbaar in het Sint-Eligius in Deurne, een lange carrière bij de Marine (1979-2002), wat zijn vele deelnames aan de NATO-schaakkampioenschappen verklaart (en zo leerde ik voor het eerst zijn naam kennen). Hij werkte er aan ICT-projecten, een lijn die hij doortrok na januari 2002, eerst als lesgever bij Syntra, daarna als zelfstandige ICT’er en tenslotte als ICT’er bij de overheid – eerst gedetacheerd in Roeselare, daarna “echt” werkzaam voor de Stad Roeselare. Pas sinds 21 april 2018 was hij op rust, en kon hij eindelijk zijn passies (kunst (artiest sinds 13 juni 1978), schaken en een beetje politiek) uitleven. Zo speelde hij in 2018 meteen al mee in het WK voor senioren in Dresden, Duitsland.

Dat hij als Antwerpenaar na zijn pensionering in Roeselare bleef hangen, is een mooi compliment voor Roeselare, maar het zegt ook veel over Ben. Ben had een brede interesse in het leven, en in cultuur. Hier kon hij zijn stempel drukken op heel wat aspecten in het culturele leven van de stad. In Jürgen Lievens vond hij een partner in crime en met hem gaf hij cultuur in Roeselare een stevige duw in de rug – of een schop onder de kont, zoals je wil. Hij was digitaal kunstenaar, dichter, filmmaker, grafisch ontwerper, graffiti-kunstenaar, van alles wou hij proeven. Op Twitter (@Luidprotest) ventileerde hij zijn mening onder de noemer “*de betere politiek met gevoel voor rechtvaardigheid, transparantie & participatie. Art kunst beoefenaar – Groene piraat met onbezorgde blik – Roeselare*”. Hij had 2975 volgers, en werd gevolgd door onder andere Humo. Facebook vertelt ons dat hij hield van Bob Marley; wie een glimp wil

opvangen van zijn heel brede interesses, hoeft enkel door de foto's op zijn facebookpagina te bladeren.

Schaken en kunst – het is een moeilijke oefening, maar ze levert soms mooie bijdragen op. Rudolf Maliangkay, Man Ray, Marcel Duchamp... we moeten niet terughoudend zijn om ook Ben de Cat in dit rijtje te noemen. Hij was non-conformistisch in zijn kunst – zijn stijl deed me een beetje denken aan die van Andy Johnson, broer van Matt Johnson, getroubleerde draaischijf van het ooit net niet populaire postpunkbandje the The. Vooral de cover van de EP Cold Spell Ahead lijkt te suggereren alsof Ben en Andy ooit eens overlegd hebben over hun kunstrichting.

Bovenstaand werk is zijn eerbetoon aan de grote schaakpionier Aron Nimzowitsch en één van zijn laatste werken. Op de expo in de K-Trolle (eind februari 2020) vertelde hij Steven Keirse dat hij pas echt goed had leren schaken door te studeren op Mijn Systeem. In zijn jonge jaren had hij nog zitten zwoegen op een antieke Duitse uitvoering met beschrijvende notatie.

De blauwe figuur stelt de koningin voor (het schaakstuk of schaakgodin Caïssa?). De man met de bril links op de achtergrond is de meester, Aron Nimzowitsch. Onderaan het schilderij de schaakstukken met de wirwar aan mogelijkheden. Als we naar boven gaan, zien we hoe Nimzowitsch het schaken vanop een kleine afstand bekijkt en zo het grote geheel begrijpt, wat resulteert in zijn klassiekers (rechts op het doek). De techniek die hij gebruikte is ook heel speciaal; de tekening is op doek gezet met alcoholstift. De speciale mozaïekstructuur van de inkleuring creëerde hij door verf met uitgedroogde borstels uit te duwen. Typisch Ben; verf en stift combineren met kapotte borstels, wars van alle conventies en regels. Moest je zoiets doen op de kunstschool, word je levenslang geschorst.

Bovenstaande bewerking door de gsm-app “prisma” heb ik altijd bewaard als één van de betere fotobewerkingen van die app, vooral omdat Ben er zo treffend wordt op weergegeven – alleen jammer dat ik de foto net voor dit artikel moet boven halen (simultaan van Sipke Ernst in Izegem)

Dat Ben een sterk schaker (en blitzspeler) was, hoef ik niemand uit te leggen. Zijn levensstijl – een eigen weg zoekend – bracht hij ook op het bord. Hij wou geen theorie spelen, hoewel hij die ongetwijfeld kende, maar met zijn 1.b4 (of 1.e4 g5 of 1.Pf3 b5 of 1.g4 of 1.d3 e6 2.e4 of...) deed hij menig tegenstander vanaf zet 1 nadenken. Zo dwong hij een “eerlijke” partij af – geen tien zetten tegen een boek of een computer spelen, maar vanaf zet één het ene menselijke brein tegen het andere.

Zijn KBSB-fiche vermeldt in 2010 nog meer dan 2000 elo. Recent was hij gezakt tot 1900 (na 1189 partijen), maar zijn resultaten in het clubkampioenschap – als opvolger van Sander Lefere drie keer na elkaar kampioen en dan nog enkele blitztitels - kunnen niet veel Roeselaarse schakers voorleggen. Waarschijnlijk had hij het dit jaar niet gehaald, en misschien is het achteraf gezien een soort morele rechtvaardigheid (sorry Steven) dat het onafgewerkte kampioenschap geen clubkampioen heeft gekregen, nu we met Bens overlijden zijn geconfronteerd. Het seizoen 2019-2020 was al een moeilijk jaar voor het West-Vlaamse schaken, maar dit overlijden zet er helemaal de domper op.

Peter Degrieck had een tijdje geleden het gelukkige idee om Ben te vragen hoofdredacteur te zijn voor één nummer. De levenswijsheid droop van het inleidende “woord vooraf”. Later verblijdde hij ons nog met titelpaginakunst, waarin ik pas na een tijdje alle nuances en verborgen figuren in ontdekte.

Partijen van Ben, je vindt ze in Chessbase, maar ook in Vlaanderen Schaakt (de oude, papieren versie) en zelfs in British Chess Magazine vond ik er ooit eentje. Dat komt voornamelijk door zijn vele deelnames aan de NATO-kampioenschappen. Chessbase vermeldt zijn naam al vanaf 1987, en in die kampioenschappen heeft hij mogen proeven van meesterschaak. Zo speelde hij tegen de betreurde supertacticus Emory Tate in 1989, tegen (nu IGM) Jan Gustafsson in 1999, en tegen Rouslan Toumaniantz (zoek die maar eens op) in 2000. Dat waren soms harde lessen, maar de occasionele winstpartij tegen één van die mannen deed soms een gans kampioenschap spitsroeden lopen zoet smaken.

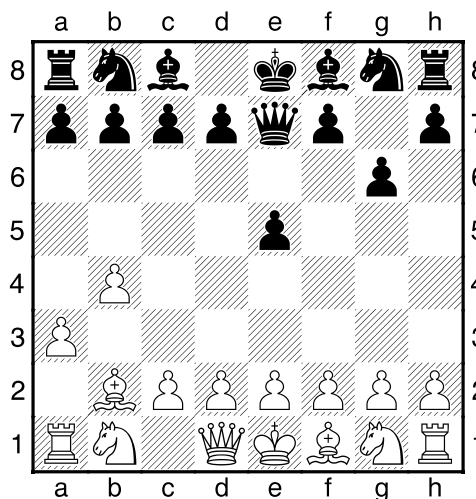

Ben, met zijn onafscheidelijke hoed, in de match tegen Izegem (seizoen 2019-2020)

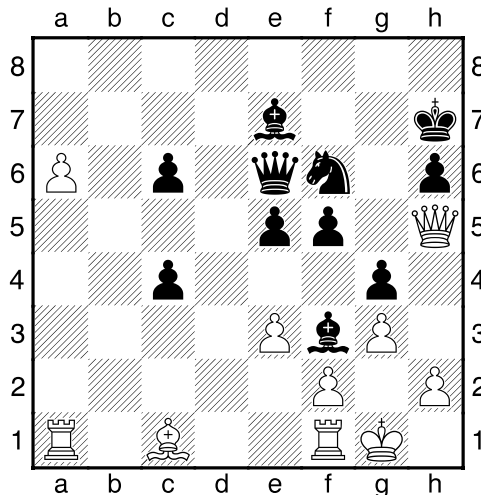
De Cat,Ben - Andersen,Ole Bo (2225) [A00]

NATO-ch Germany, 1989

1.b4 e5 2.Lb2 De7 [Relevant: 2...Lxb4 3.Lxe5 Pf6 4.c4 0-0 5.e3 d5 6.cxd5 Pxd5 7.Pf3 c5 8.Le2 Pc6 9.Lb2 Lg4 10.0-0 De7 11.Dc2 Tfd8 12.a3 La5 13.Tc1 b6 14.Da4 Ld7 15.Dc4 Lf5 16.Pc3 Pxc3 17.Lxc3 Lxc3 18.Txc3 Le4 19.d3 Ld5 20.Df4 Td6 21.h4 Tad8 22.h5 Tf6 23.Dg3 Dd6 24.Dxd6 Tfxd6 25.Ph4 Le6 26.f4 Pe7 27.Kf2 Pd5 28.Tcc1 Pf6 29.f5 Lb3 30.Tc3 c4 31.Lf1 Pd5 32.Tcc1 Miralles,G (2410)-Gulko,B (2520) Marseille 1986 0-1] **3.a3 g6**

4.d4N [Voorganger: 4.e3 d5 5.f4 Lg7 6.Pf3 Pd7 7.Le2 Ph6 8.c4 d4 9.fxe5 dxe3 10.dxe3 0-0 11.Dd5 Pg4 12.De4 Pgxe5 13.Pc3 c6 14.h4 Te8 15.Pd1 Pxf3+ 16.Dxf3 Lxb2 17.Pxb2 Dxe3 18.Dxe3 Txe3 19.Kf2 Te7 20.Tad1 Pf6 21.h5 Lf5 22.hxg6 0-1 (22) Torres Herrero,F-Garcia Herguedas,F Valladolid 1987] **4...Lg7 5.d5 d6 6.e3 f5 7.c4 Pd7 8.Pd2 Pgf6 9.Le2 0-0 10.Pgf3 h6 11.Db3 Kh7 12.g3 a5 13.0-0 c6 14.bxa5 Txa5 15.Db4 Ta6 16.dxc6 bxc6 17.c5 dxc5 18.Dh4 Tb6 19.Pc4 La6 20.Pxb6 Lxe2 21.Pxd7 Lxf3 22.Pxf8+ Lxf8 23.a4 g5 24.Dh3 De6 25.a5 g4 26.Dh4 Le7 27.a6 c4 28.Lc1 Pg8 29.Dh5 Pf6**

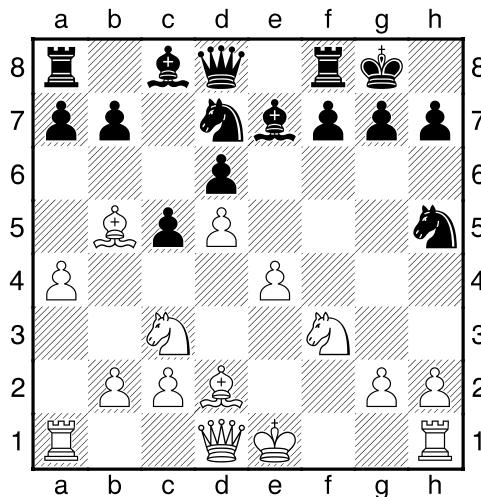
30.Dxh6+ Kxh6 31.a7 Df7 32.e4+ Kh7 33.Lg5 Dh5 34.Lh4 Pg8 35.a8D Lxh4 36.gxh4 Dxh4 37.Ta7+ Kh8 38.De8 Lxe4 39.Dxe5+ Df6 40.Dc7 Dh6 41.Td1 c3 42.De5+ Df6 43.Tdd7 1-0

Maar ook de grote heren kregen geen rode loper uitgerold: tot zet 24 gaat het goed tegen Jan Gustafsson, maar dan maakt Ben een beslissende fout.

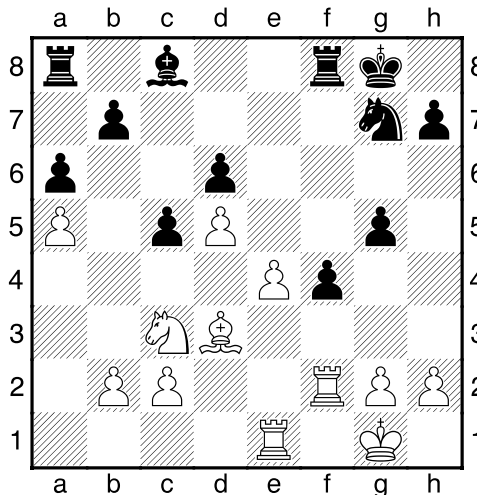
Gustafsson,Jan (2436) - De Cat,Ben (2079) [A44]

NATO-ch 10th Stetten (2.1), 14.09.1999

1.d4 c5 2.d5 e5 3.e4 d6 4.Lb5+ Pd7 5.a4 Pgf6 6.Pc3 Le7 7.f4 exf4 8.Lxf4 0-0 9.Pf3 Ph5 10.Ld2

10...g6N [Relevant: 10...Lh4+ 11.g3 Lf6 12.0-0 g6 13.Lh6 Pg7 14.Lf4 Pe5 15.Dd2 De7 16.Lxe5 Lxe5 17.Dh6 f6 18.Pxe5 Dxe5 19.Tf4 Dh5 20.Dxh5 Pxh5 21.Tf2 Lg4 22.Kg2 a6 23.h3 Lc8 24.Ld3 f5 25.Taf1 Pf6 26.exf5 g5 27.Pe4 Pxe4 28.Lxe4 Tf6 29.Kf3 Ld7 30.Kg4 h6 31.b3 Te8 32.Ld3 b5 33.axb5 axb5 34.Te2 Txe2 35.Lxe2 Kg7 36.Ld3 Tf8 37.h4 Kf6 38.hxg5+ hxg5 39.c4 bxc4 40.bxc4 Kortschnoj,V (2625)-Dvoretzky,M (2470) Netherlands 1998 1-0 (87)]
11.0-0 a6 12.Le2 Pg7 13.Lf4 Ph5 14.Lh6 Pg7 15.Dd2 Lf6 16.a5 Pe5 17.Lf4 De7 18.Pxe5 Lxe5 19.Lxe5 Dxe5 20.Df4 Dxf4 21.Txf4 f5 22.Ld3 g5 23.Tf2 f4 24.Te1

24...Te8? 25.e5 dxe5 26.Pe4 Tf8 27.Pxg5 Lf5 28.Txe5 Lxd3 29.cxd3 Tfe8 30.Txe8+ Txe8 31.Pe6 Td8 32.Txf4 Ph5 33.Tf5 1-0

In elk geval, de NATO-kampioenschappen brachten hem op plaatsen waar de meesten van ons nooit gaan komen: Aalborg, Amsterdam, Brest, Boedapest, Hammelburg, Kaunas, Koge, Kolobrzeg, Oslo, Portsmouth, Quebec, Rynia, San Remo, Stetten, Den Haag, Viborg... Het bezorgde hem een internationale vrienden- en kennissenkring, vele (reis)ervaringen, en een brede culturele basis. Zijn beste NATO-tornooi was in Viborg 1996, toen hij 5/7 scoorde en samen met de Nederlander Gert-Jan Ludden brons haalde, een punt achter het winnende duo Andrew Hammond (2225) en Fabrice Wantiez. En dat was dan nog na een 5/6, wat hem in de laatste ronde tegen Hammond bracht...het werd een mooie, hardbevochten partij, maar waarin Ben tenslotte zijn meerdere moest erkennen tegen de Engelsman, die zo de titel pakte.

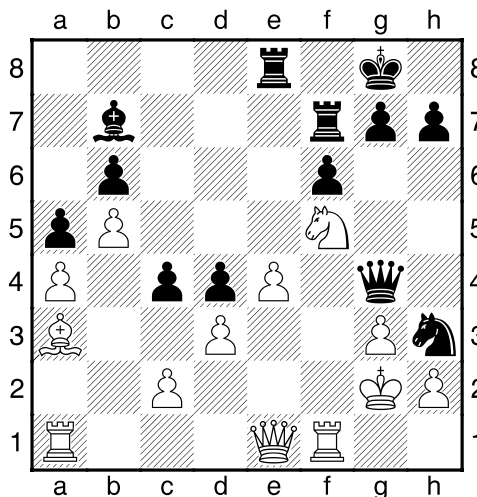
Hij was heel actief op lichess (4932 bulletpartijen – 1999 elo; 5339 blitzpartijen - 1980 elo) en ook daar haalde hij graag zijn “geheime” wapens boven (zo won hij van een 2348-sterke IM met zwart door 1.d4 h6 2.Pf3 g5 op het bord te brengen). Het is niet meer dan passend dat ik als afsluiter een blitzpartij van hem geef. In onderstaand partijtje (blitz 2+1) moet hij spelen tegen zijn “eigen” 1.b4. Hoewel analyses van een blitzpartij “nutteloos” zijn, geef ik toch wat commentaar, omdat de stellingen best interessant zijn.

locodelsur (1965) - delcatto (1991) [A00]

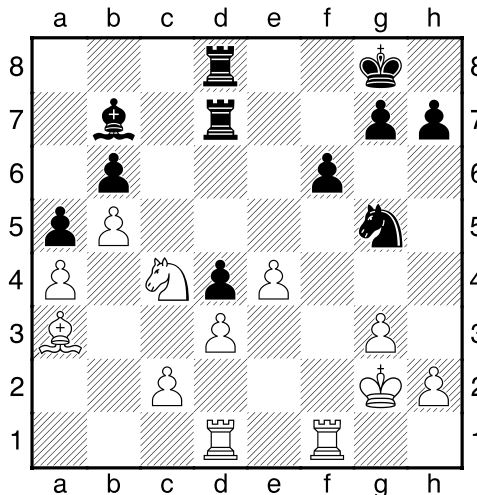
Rated Bullet game <https://lichess.org/kjjL6BfY>, 26.03.2020

Een "lange" bullet partij: 2 minuten en 1 seconde extra per zet. Een tempo waarbij schaakkennis al 99% het resultaat bepaalt, niet het snel kunnen schuiven met stukken of een slim gebruik van de pre-move.

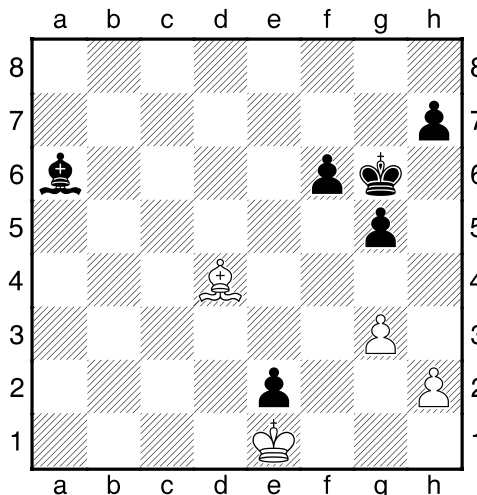
1.b4 Wit zal het niet beseft hebben, maar hij speelt een systeempje waar zwart alles van kent. Voor Ben natuurlijk een zaak van eer om zo'n partij te winnen. Voor ons interessant om te zien hoe hij ertegen reageert. Natuurlijk, dit is "maar" een blitzpartij. Ik heb Stockfish er even doorgejaagd - de kantelmomenten die het programma vond, heb ik laten staan. **1...a5 2.b5** Dit heb ik ooit eens in een echte partij op het bord gehad (of het was na 1.Pc3...?), en de rest van de partij had ik last van de verzwakking van veld c6... **2...d5 3.a4 e5 4.Bb2 Bd6 5.f4 f6** Het centrum nemen, dat is duidelijk. **6.fxe5 Bxe5!?** **7.Nf3?** [7.d4! Dit had vermeden kunnen worden had zwart fxe5 gespeeld, want op d4 volgt dan gewoon e4 en wit heeft veel ruimte tekort. 7...Bd6 8.e4 Ne7 9.Nd2 0-0 10.Qf3 c6 11.Bd3 dxe4 12.Nxe4 f5 13.Nxd6 Qxd6] **7...Nd7?** tja, het blijft blitz... [7...Bxb2! 8.Ra2 Be5 9.e3 Ne7 10.c4 Bd6 11.Nc3 Bb4 12.Bd3 dxc4 13.Bxc4] **8.Nxe5 Nxe5 9.e3 Ne7 10.Be2 0-0 11.0-0 c5 12.Qe1 b6 13.Nc3 Bb7 14.Nd1 N7g6 15.Nf2 Qd7 16.Nh1 Rae8 17.Ng3 d4 18.e4?** [18.exd4! cxd4 19.Qf2 d3 20.cxd3 Nh4 21.Ne4 Nxd3 22.Bxd3 Qxd3] **18...c4?** [18...f5! 19.Rxf5 Rxf5 20.exf5 Nh4 21.Bh5 g6 22.fxg6 Nexg6 23.Qf2] **19.Ba3 Rf7 20.d3 Ng4 21.Bxg4 Qxg4 22.Nf5 Nf4 23.g3?** [23.Qd2! Ne2+ 24.Kh1 Rd7 25.Rae1 Nc3 26.Nd6 Red8 27.Nxc4 Nxa4 28.Kg1 Nc3 29.Nxb6] **23...Nh3+ 24.Kg2** Diagram

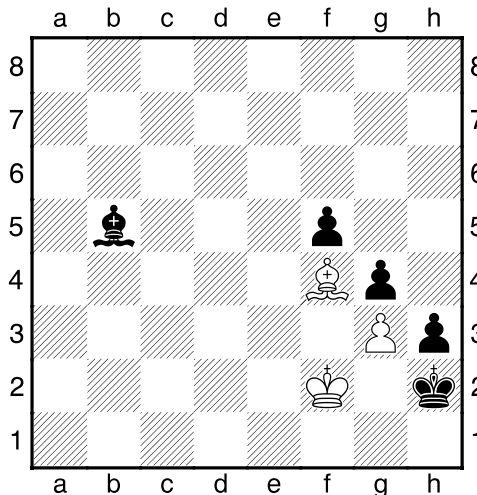
24...Rd7? [24...Rxe4! 25.dxe4 Bxe4+ 26.Qxe4 Qxe4+ 27.Kxh3 Rd7 28.c3 dxc3 29.Rae1 Qd3 30.Ne7+ Kh8] **25.Qd1 Qxd1 26.Raxd1 Ng5 27.Nd6 Red8 28.Nxc4** Diagram

28...Nxe4! Mooi, maar... 29.dxe4 Bxe4+ 30.Kg1 Bxc2 31.Rd2 Bxa4 32.Nxb6 Bxb5 33.Rb1 Ba6 34.Nxd7 Rxd7 Jawel, zwart wint dit nog... 35.Rb8+ Kf7 36.Bb2 d3 37.Ra8 Bc4 38.Rxa5 Re7 39.Kf2 Re2+ 40.Rxe2 dxe2 41.Bd4 g5 42.Ke1 Kg6 43.Ra6?? Het blijft blitz - dit is iedereen al overkomen... [43.Ra4 Bb5 44.Ra5 Bc4 45.Rc5 Be6 46.Rc6 Kf7 47.Kxe2 h5] 43...Bxa6 Diagram

Wat overblijft is een interessant eindspel: ongelijke lopers, maar zwart heeft twee extra pionnen en een gouden pion op e2. 44.Kf2 Kf5 45.Be3 Ke4 46.Bc5 f5 47.Be7 g4 48.Bd6 Dit is waarschijnlijk remise: wit laat zijn koning staan waar hij staat en speelt zijn loper heen en weer op de diagonaal e1-a5. Als zwart met zijn koning "rond loopt" (naar g5 bv) om met zijn meerderheid iets aan te vangen, moet wit er enkel voor zorgen dat hij de loper op ofwel c1-h6 of h2-b8 of h4-d8 (afhankelijk van wat zwart doet) kan posteren. 48...Kd3 49.Ke1 Bb7 50.Bf4 Bf3 51.Kf2 Kc2 52.Ke1 h5 53.Be5 Kd3 54.Bf4 Ke4 55.Bd6 Kd5 56.Bf4 Kd4 57.Bb8 Ke4 58.Bf4 h4 59.Bb8 h3 Een kleine overwinning voor zwart: als hij nu kan binnendringen over de witte velden, is pion h2 niet verdedigbaar. Wit moet "alleen" opletten dat hij verdedigt met Kf2 en de loper terug op de diagonaal e1-a5 brengt. 60.Bc7 Kd3 61.Bd6 Be4 62.Bf4 Bc6 63.Bg5 Bb5 64.Bf4 Ke4 65.Bg5? [Wit let niet meer op. Remise was nog steeds mogelijk met 65.Kf2! e1B+ 66.Kxe1 Kf3 67.Bb8 Kg2 68.Bf4 Kxh2 69.Kf2! Diagram

69...Bc6 70.Be3 Kh1 71.Bb6 Bd5 72.Be3 Be4 en zwart kan niets meer doen: wit blijft stijf met zijn koning op f2 en zwart kan zijn agonie enkel nog vergroten door Kh1 en h3-h2 te spelen.]
65...Kf3 Zwart heeft het winstplan gevonden: pion h2 is onverdedigbaar en Kg2-xh2-g2 en h3-h2-h1D is een zettenreeks waar wit niets kan aan doen. **0-1**

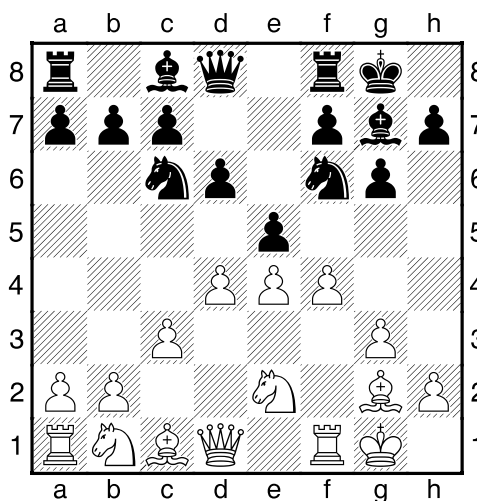
Wat vaak het meeste pijn doet bij een onverwacht overlijden, is dat je nooit de kans hebt kunnen nemen om te zeggen hoezeer je de andere apprecieert. Laten we bij dit moment dan even stilstaan en elkaar zeggen dat we elkaars gezelschap, elkaars leuke en bizarre kantjes, elkaars geschiedenis en motivatie appreciëren, dat die andere insteek ons leven verrijkt. Het zijn maar woorden, maar ze moeten voor ons eigen geluk en welzijn ook eens worden uitgesproken. Vaarwel Ben. Je bladzijde in het grote boek van de Torrewachters is één van de meest interessante gebleken.

Tot slot nog een partij die illustreert dat zijn originele aanpak ook wel eens faliekant kon aflopen, tegen een speler die nuchter reageert op zijn pogingen om het spel te compliceren.

De Cat,Ben (1931) - Vancoillie,Guido (1626) [B06]

Roeselare kk1k, 18.02.2017

1.g3 d6 2.Lg2 g6 3.e4 Lg7 4.d4 Pc6 5.c3 e5 6.Pe2 Pf6 7.0-0 0-0 8.f4

[Relevant: 8.Te1 Te8 9.d5 Pe7 10.a4 Pd7 11.Pa3 f5 12.Pc4 Pf6 13.exf5 Pxf5 14.Lg5 Lh6 15.Lxh6 Pxh6 16.Pc1 Kg7 17.a5 Pf7 18.Dd2 e4 19.Pa2 c5 20.Pc1 Dd7 21.Pe2 Df5 22.Pf4 g5 23.Pe3 De5 24.Pe2 Ld7 25.c4 h6 26.Pc3 g4 27.Pe2 Pg5 28.Pf4 b5 29.b3 Tab8 30.Tab1 b4 31.Tbd1 Kh7 32.Kh1 Tg8 33.Pe6 Lxe6 34.dxe6 Tbd8 35.Pd5 Dxe6 36.Pxf6+ Dxf6 37.Lxe4+ Pxe4 Efimov,I (2408)-McNab,C (2441) Tromsøe 2014 ½–½] **8...Ld7N** [Voorganger: 8...De7 9.d5 Pb8 10.f5 c6 11.c4 b5 12.cxb5 cxd5 13.fxc6 fxc6 14.exd5 a6 15.b6 Db7 16.Db3 Pbd7 17.Le3 Pg4 18.Pd2 Pxe3 19.Dxe3 Dxb6 20.Dxb6 Pxb6 21.Pe4 Lg4 22.P2c3 Pc4 23.Txf8+ Txf8 24.Lf1 Pxb2 25.Lxa6 Lh6 26.Tf1 Lf3 27.h4 Le3+ 28.Kh2 Ld4 29.Lb5 Lxc3 30.Pxc3 e4 31.Tf2 Tc8 32.Pxe4 Lxe4 33.Txb2 Tc1 34.g4 Lxd5 35.Td2 Le6 36.g5 d5 37.a4 Ta1 38.Kg3 Slapikas,V (2361)-Kveinys,A (2550) Vilnius 2004 ½–½] **9.fxe5 dxe5 10.d5 Pa5 11.Pd2 b6 12.b4 Pb7 13.c4 c5 14.a3 Pd6 15.Dc2 Tc8 16.Lb2 Pg4 17.Dd3 Ph6 18.Tac1 De7 19.bxc5 bxc5 20.Pc3 Tb8 21.La1 Tb7 22.De3 Pg4 23.De2 Lh6 24.Pd1 Pf6 25.Pe3 Tfb8 26.Df2 Pg4 27.Pxg4 Lxg4 28.h3 Ld7 29.Tc2 La4 30.Tcc1 Lb3 31.Pxb3 Txb3 32.Tc2 Le3 0–1**